

ET

ET

ET

EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON

Brüssel 1.4.2009
KOM(2009) 147 lõplik

VALGE RAAMAT

Kliimamuutustega kohanemine: Euroopa tegevusraamistik

{SEK(2009) 386}

{SEK(2009) 387}

{SEK(2009) 388}

TABLE OF CONTENTS

1. Sissejuhatus	3
2. Milleks on vaja kohanemisstrateegiat? Miks ELi tasandil?	4
2.1 Kliimamuutuste mõju.....	4
2.2 Kohanemisalase strateegilise lähenemisviisi majanduslikud põhjused	6
2.3 Miks on vaja võtta meetmeid ELi tasandil?	6
3. ELi kavandatud raamistik: eesmärgid ja meetmed	7
3.1 Teadmistebaasi loomine.....	7
3.2 Kohanemisvaldkonna kaasamine ELi poliitikasse.....	8
3.2.1 Tervishoiu- ja sotsiaalpoliitika vastupanuvõime suurendamine	9
3.2.2 Põllumajandus- ja metsandussektori vastupanuvõime suurendamine	10
3.2.3 Bioloogilise mitmekesisuse, ökosüsteemide ja veevaldkonna vastupanuvõime suurendamine	11
3.2.4 Ranniku- ja merealade vastupanuvõime suurendamine	12
3.2.5 Tootmissüsteemide ja füüsilise infrastruktuuri vastupanuvõime suurendamine	13
4. Vahendid ja rahastamine	14
5. Koostööpartnerlus liikmesriikidega	15
6. Välispoliitiline mõõde ja käimasolev töö ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni raames	17
7. Järeldused ja edasised meetmed	19

1. SISSEJUHATUS

Kliimamuutuste tulemusel tõuseb nii maismaa kui ka mere temperatuur ning muutub sademete hulk ja jaotumine, mis toob omakorda kaasa keskmise meretaseme tõusu kogu maailmas, rannikuerosiooni ohu ning raskemad ilmastikuga seotud loodusõnnetused. Veetaseme, -temperatuuri ja -voolu muutus mõjutab omakorda toiduainetega varustamist, tervishoidu, tööstust ning transpordi ja ökosüsteemi terviklikkust. Kliimamuutustel on märkimisväärsed majanduslikud ja sotsiaalsed tagajärjed, mis on mõnes piirkonnas ja sektoris tõsisemad kui mujal. Kliimamuutuste mõju on eeldatavasti suurem ka teatavatele ühiskonnagruppidele, nt vanurid, puuetega inimesed ja väikese sissetulekuga majapidamised.

Võitlus kliimamuutuste vastu peab toimuma kahel tasandil. Esiteks peame vähendama kasvuhoonegaaside heidet (s.t võtta leevendamismeetmeid) ja teiseks peame võtma kohanemismeetmeid kliimamuutuste vältimatute tagajärgedega toimetulekuks. Hiljuti kokkulepitud, kliimamuutusi käsitlevates ELi õigusaktides on sätestatud konkreetsed meetmed, et täita ELi kohustust vähendada heitkoguseid 2020. aastaks vähemalt 20 % võrra 1990. aasta tasemega võrreldes. Kõnealuseid õigusakte võib muuta, et saavutada 30 % vähendamine, tingimusel et sõlmitakse rahvusvaheline kokkulepe, mille raames teised arenenud riigid nõustuvad heiteid samaväärselt vähendama ning majanduslikult arenenumad arengumaad soostuvad vastavalt oma kohustustele ja võimalustele asjakohaselt kaasa aitama. Kuid isegi siis, kui meil õnnestub kasvuhoonegaaside heidet piirata ja seejärel vähendada, läheb aega, enne kui meie planeet taastub atmosfääri juba paiskunud kasvuhoonegaasidest. Seega seisame me vähemalt järgmise 50 aasta jooksul silmitsi kliimamuutuste mõjuga ning peame seetõttu võtma kohanemismeetmeid.

Üksikuid kohanemismeetmeid juba võetakse, kuid selleks, et tagada, et kõikides sektorites ja kõikidel haldustasanditel võetaks õigeaegselt tõhusaid kohanemismeetmeid, on vaja strateegilisemat lähenemisviisi.

Käesolevas valges raamatus on esitatud raamistik, mille alusel saab vähendada ELi haavatavust kliimamuutuste mõju suhtes. Raamistik tugineb laiaulatuslikule arutelule, mis algatati 2007. aastal rohelise raamatuga „Kliimamuutustega kohanemine Euroopas – võimalused ELi meetmete võtmiseks”,¹ ning täiendavatele teadusuuringutele, mille käigus selgitati välja meetmed, mida tuleb võtta lühikeses perspektiivis. Raamistikku arendatakse uute tõendite ilmnemisel pidevalt edasi ning sellega täiendatakse liikmesriikide meetmeid ja toetatakse eelkõige arenguriikides ulatuslikumaid rahvusvahelisi jõupingutusi kliimamuutustega kohanemisel. EL teeb koostööd ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni teiste partnerriikidega,² et sõlmida 2012. aasta järgne kliimaleping, milles käsitletakse nii kohanemis- kui ka leevendamisküsimusi. Komisjoni ettepanekud seoses selle temaga on esitatud teatises „Ulatuslik kliimakokkulepe – eesmärk Kopenhaagenis”³.

Samal ajal kui EL püüab suurendada oma vastupanuvõimet kliimamuutuste suhtes, saab ta ühtlasi investeerida vähem süsinikdioksiidiheidet tekitavasse majandusse, nt edendades energiatõhusust ja keskkonnasõbralike toodete kasutuselevõttu. See on üks tähtsamaid eesmärke Euroopa majanduse elavdamise kavas, mis sisaldab ELi meetmeid majanduskriisiga

¹ KOM(2007) 354.

² ÜRO kliimamuutuste raamkonventsioon.

³ KOM(2009) 39, 28.1.2009.

toimetulekuks ning aitab meil üle saavutada loomingulist ja teadmispõhiselt majandust. Samal ajal saame me hõlbustada struktuurimuutusi Euroopa infrastruktuuri uuendamise kaudu ning suurendada meie majanduse konkurentsivõimet.

Kõnealuse raamistiku väljatöötamisel on käsitletud mitut valdkonda ning käesolevale valgele raamatule on lisatud kolm dokumenti, mis hõlmavad põllumajandust,⁴ tervishoidu⁵ ning vee, rannikualade ja merega seotud küsimusi⁶. Tulevikus võidakse esitada täiendavaid dokumente seoses konkreetsete sektoritega.

2. MILLEKS ON VAJA KOHANEMISSTRATEEGIA? MIKS ELI TASANDIL?

2.1 Kliimamuutuste mõju

Kliimamuutuste mõju tõsidusaste varieerub piirkonniti. Kõige haavatavamad Euroopa alad on Lõuna-Euroopa, Vahemere piirkond, äärepoolseimad piirkonnad ja Arktika. Ka mägipiirkondades (eelkõige Alpid), saartel, ranniku- ja linnapiirkondades ning tihedalt asustatud lammidel seistakse silmitsi eriprobleemidega. Väljaspool Euroopat on eriti haavatavas olukorras arenguriigid, sh väikesed saareriigid.

Kliimamuutused mõjutavad mitut sektorit. **Põllumajanduses** mõjutavad prognoositud kliimamuutused saagikust, loomakasvatust ja tootmise paiknemist. Üha tõsisemate äärmuslike ilmastikunähtuste kasvav tõenäosus suurendab märkimisväärselt ikalduseohtu. Kliimamuutused avaldavad mõju ka mullale, kuna selles väheneb orgaaniline aines, mis on oluline mullaviljakust mõjutav tegur. Kliimamuutuste tagajärjel muutub tõenäoliselt **metsade** tervislik seisund ja tootlikkus ning teatavate puuliikide geograafiline levik. Kliimamuutused tekitavad täiendavaid raskusi **kalandus- ja põllumajandussektoris** ning **avaldatakse tõsist mõju rannikualadele ja mere ökosüsteemidele**. Suureneb rannikuerosioon ja olemasolevad kaitsesüsteemid ei pruugi pakkuda piisavat kaitset. Sellega seoses tuleb erilist tähelepanu pöörata saartele ja äärepoolseimatele piirkondadele.

Energiasektoris mõjutavad kliimamuutused otseselt nii energiavarustust kui ka -nõudlust. Kui kliimamuutused avaldavad prognoositud mõju sademetele ja liustike sulamisele, tähendab see, et hüdroenergia tootmine võib suureneda vähemalt 5 % Põhja-Euroopas ning väheneda vähemalt 25 % Lõuna-Euroopas⁷. Sademete vähenemisel ja kuumalainetel on eeldatavasti ebasoodne mõju ka soojuselektrijaamade jahutamisele. Mis puutub nõudlusesse, siis mõjutab suviste kuumarekorditega seotud suurenev jahutusvajadus ning äärmuslike ilmastikunähtuste mõju eelkõige elektrienergia tootmist.

Äärmuslikel ilmastikunähtustel on ulatuslikud majanduslikud ja sotsiaalsed tagajärjed. Need nähtused mõjutavad **infrastruktuuri** (ehitised, transport, energia- ja veevarustus), ohustades eelkõige tihedalt asustatud alasid. Olukorda võib raskendada meretaseme tõus. Vajalik on strateegilisem ja pikaajalisem lähenemine nii maismaa- kui ka merealade ruumilisele planeerimisele transpordi, regionaalarengu, tööstuse, turismi ja energiavaldkonnas.

⁴ SEK(2009) 417.

⁵ SEK(2009) 416.

⁶ SEK(2009) 386.

⁷ Euroopa Keskkonnaagentuuri, Teadusuuringute Ühiskeskuse ja Maailma Terviseorganisatsiooni aruanne 4/2008: „Impacts of Europe's changing climate - 2008 indicator-based assessment”.

Turism kannatab tõenäoliselt kahju lumekatte vähenemise tõttu Alpide piirkonnas ja tõusvate temperatuuride tõttu Vahemere piirkonnas. Kliimamuutuste negatiivset mõju võib võimendada ka mittesäästev turism.

Muutuvad ilmastikutingimused avaldavad väga suurt mõju ka **inimeste ja loomade ning taimede tervisele**. Äärmuslike ilmastikunähtuste sagenemisega võib suurenedagi ilmaga seotud surma- ja haigusjuhtumite arv. Kliimamuutuste tagajärjel võivad laiemalt levida ka vektorputukate põhjustatud nakkushaigused, k.a zoonoosid⁸. Kliimamuutused ohustavad loomade heaolu ning võivad mõjutada ka taimetervist, soodustades kahjulike organismide teket või migreerimist, mis võib kahjustada loomade ja taimedega või neist saadud toodetega kauplemist.

Kliimamuutuste tagajärjel muutub oluliselt **veevarude** kvaliteet ja kättesaadavus, mis mõjutab paljusid sektoreid, sh toidutootmine, mille puhul vesi on esmatähtis. Üle 80 % põllumajandusmaast on niisutatud vihmaveega ning ka toidutootmine sõltub niisutamiseks saadaolevatest veevarudest. Vee piiratud kättesaadavus on juba praegu paljudes Euroopa piirkondades suur probleem ning olukord halveneb kliimamuutuste tagajärjel tõenäoliselt veelgi: suure veepuudusega alade osakaal Euroopas suureneb eeldatavasti praeguselt 19 %-lt 35 %-ni aastaks 2070. See võib suurendada ka rändesurvet.

Kliimamuutuste tagajärjel halveneb üha enam **ökosüsteemide (sh mere ökosüsteemid)** seisund ning väheneb **bioloogiline mitmekesisus**, mis kahjustab üksikuid liike ja mõjutab oluliselt ökosüsteeme ja nendega seotud teenuseid, millest ühiskond sõltub. Ökosüsteemid aitavad otseselt kaasa kliima reguleerimisele: turba- ja märgalad ning süvameri pakuvad olulist võimalust süsiniku maa-aluseks säilitamiseks. Lisaks pakuvad luited ja sooldunud märgalade ökosüsteemid kaitset tormide eest. Kliimamuutused mõjutavad ka muid ökosüsteemidega seotud teenuseid, nagu joogiveega varustamine ning toiduainete ja ehitusmaterjalide tootmine. Ookeanide seisund võib halveneda nende hapestumise tõttu. Mõned maakasutustavad ja planeerimisotsused (nt ehitamine lammidel) ning mere mittesäästev kasutus (nt ülepüük) on muutnud ökosüsteemid ja sotsiaal-majanduslikud süsteemid kliimamuutuste suhtes kaitsetumaks ning seega ka kohanemisvõimetumaks.

Väljakutse poliitikakujundajatele on mõista kliimamuutuste kõnealust mõju ning töötada välja poliitikameetmed parima kohanemistaseme saavutamiseks ja neid meetmeid rakendada. Üks võimalus kliimamuutuste mõju vähendamiseks on kujundada strateegiad, mille keskmes on vee, maa ja bioloogiliste ressursside majandamine ja säilitamine, et taastada elujõulised ja tõhusalt toimivad ökosüsteemid, mis suudavad kliimamuutustega kohaneda. See aitaks kaasa ka katastroofide ennetamisele, mida käsitleti komisjoni hiljutises teatises⁹. Olemasolevate andmete¹⁰ kohaselt on kohanemine tõhusam, kui füüsilisele infrastruktuurile keskendumise asemel kasutatakse looduse võimet neutraliseerida ning piirata kliimamuutuste mõju linna- ja maapiirkondades. Keskkonnasõbralik infrastruktuur¹¹ võib olla kohanemisel väga oluline, pakkudes äärmuslikes kliimatingimustes sotsiaalsete ja majanduslike eesmärkide seisukohast

⁸ Zoonoosid on haigused, mis võivad loomadelt inimestele edasi kanduda.

⁹ KOM(2009) 82: Ühenduse lähenemisviis loodusõnnetuste ja inimtegevusest tingitud katastroofide ennetamisele.

¹⁰ Vt mõjuhindang „*The Green Infrastructure Approach*”, peatükk 4.1, lk 29.

¹¹ Keskkonnasõbralik infrastruktuur on looduslikke alasid ühendav võrk, mis hõlmab teatavaid põllumajandusmaid, nt piki haljasalasid kulgevad haljasalad, märgalad, pargid, kaitsealused metsad ja kohalikud taimekooslused, ning merealasid, mis iseenesest reguleerivad tormiga kaasnevat suurt veevoolu, temperatuure, ülejutusohu ning vee, õhu ja ökosüsteemi kvaliteeti.

esmatähtsaid vahendeid. Näiteks võiks tuua pinnase süsiniku- ja veekogumisvõime parandamise ning veevarude säilitamise looduslikes süsteemides, et leevendada põudade tagajärgi ning hoida ära üleujutusi, mullaerosiooni ja kõrbestumist.

ELi ja liikmesriikide meetmed

- Edendada strateegiaid, mis suurendavad vastupanuvõimet kliimamuutustele tervishoiu ja omandi vallas ning maa tootmisfunktsioonide vallas, parandades muu hulgas veevarude ja ökosüsteemide majandamist.

2.2 Kohanemisalase strateegilise lähenemisviisi majanduslikud põhjused

Mõned üksikisikud või ettevõtted (nt põllumajandus- ja turismisektoris) saavad võib-olla võtta meetmeid kliimamuutuste mõjust tingitud turusignaalide või keskkonnamuutuste suhtes (nn iseseisev kohanemine). Kuid selline iseseisev kohanemine ei anna tõenäoliselt parimaid tulemusi ebakindluse, puuduliku teabe või piiratud rahaliste ressursside tõttu. Seetõttu ei saa vastutust kohanemismeetmete võtmise eest kanda ainult üksikisikud või ettevõtted.

Lisaks võivad mõned kohanemismeetmed haavatavust pigem suurendada kui vähendada. Näited selliste haavatavust mittevähendavate meetmete kohta on meretaseme tõusu ja üleujutuste eest kaitsev infrastruktuur, mis kahjustab ranniku ja jõesüsteemide looduslikku dünaamikat, või jahutus- või veevarustustehnoloogiad, mis võivad suurendada energiatarbimist.

Ennetavad meetmed on ilmselgelt kasulikud nii majanduse, sotsiaalse heaolu kui ka keskkonna seisukohast, ennetades võimalikku mõju ning minimeerides ohtu ökosüsteemidele, inimeste tervisele, majandusele ja infrastruktuurile. Kuigi kohanemisega seotud kulude kohta on vaja täpsemat teavet, viitab mitu allikat¹² juba praegu sellele, et meetmete võtmine kliimamuutustega võitlemiseks on keskmises kuni pikas perspektiivis vähem kulukas kui mittetegutsemine.

2.3 Miks on vaja võtta meetmeid ELi tasandil?

Kuna kliimamuutused mõjutavad eri piirkondi erineval viisil ja määral, võetakse enamik kohanemismeetmeid riiklikul, piirkondlikul või kohalikul tasandil. Neid meetmeid on aga võimalik toetada ja tugevdada tervikliku ja kooskõlastatud lähenemisviisiga ELi tasandil.

ELi roll on eriti oluline siis, kui kliimamuutuste mõju ületab üksikute riikide piirid, nt vesikondade, merepiirkondade ja biogeograafiliste piirkondade puhul. Kliimamuutustega kohanemine nõuab ELi liikmesriikidelt solidaarsust,¹³ et oleks võimalik tagada ebasoodsate piirkondade ning kliimamuutuse tõttu enim kannatavate piirkondade suutlikkus rakendada kohanemiseks vajalikke meetmeid. Koordineeritud tegevus ELi tasemel on vajalik ka teatavates sektorites (nt põllumajandus, veepoliitika, bioloogiline mitmekesisus, kalandus ning energiavõrgud), mis on ühtse turu ja ühise poliitika kaudu ELi tasandil omavahel tihedalt seotud.

¹² „Economic Aspects of Adaptation to Climate Change” (OECD, 2008) ja „The Stern Review on the Economics of Climate Change” (Ühendkuningriigi rahandusministeerium, 2006).

¹³ Euroopa Ühenduse asutamislepingu artikkel 2.

ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni artiklis 4¹⁴ on sätestatud, et riigisiseste või piirkondlike kohanemisstrateegiate vastuvõtmiseks tuleb teha kõik võimalikud jõupingutused. Mõned liikmesriigid on juba koostanud riiklikud kohanemisstrateegiad, samas kui teistel liikmesriikidel seisab see veel ees. ELil on suurepärased eeldused hõlbustada kliimaküsimustega seotud koordineerimist ja heade tavade vahetamist liikmesriikide vahel.

3. ELi KAVANDATUD RAAMISTIK: EESMÄRGID JA MEETMED

ELi kohanemisraamistiku **eesmärk** on suurendada ELi võimet tulla toime kliimamuutuste mõjuga. Raamistik järgib subsidiaarsuse põhimõtet ning toetab ELi üldeesmärke seoses säästva arenguga.

ELi raamistik on jagatud eri etappidesse. Eesmärk on, et 1. etapis (2009–2012) tehakse ettevalmistustööd ELi kõikehõlmava kohanemisstrateegia väljatöötamiseks ning kõnealust strateegiat rakendatakse 2013. aastal algavas 2. etapis.

1. etapi keskmes on neli tegevuseesmärki: 1) luua korralik teadmistebaas kliimamuutuste mõju ja tagajärgede kohta ELis; 2) kaasata kliimamuutusega kohanemine ELi tähtsaimatesse poliitikavaldkondadesse; 3) kasutada üheaegselt eri poliitikameetmeid (turupõhised vahendid, suunised, avaliku ja erasektori partnerlused) kohanemise tõhususe tagamiseks ning 4) tugevdada kohanemisalast rahvusvahelist koostööd. ELi, liikmesriikide, piirkondlikud ja kohalikud ametiasutused peavad tegema tihedat koostööd, et 1. etapis edu saavutada.

Käesolevas raamatus esitatud ettepanekud hõlmavad 1. etapis võetavaid meetmeid ega mõjuta ELi eelarve tulevast struktuuri ega praegust ja tulevast mitmeaastast finantsraamistikku.

3.1 Teadmistebaasi loomine

Parimate kohanemismeetmete üle otsustamiseks on oluline tagada juurdepääs kliimamuutuste tõenäolist mõju ja sotsiaal-majanduslikke aspekte ning eri kohanemismeetmete maksumust ja saadavat kasu käsitlevale usaldusväärsele teabele. Asjakohaste poliitiliste lahenduste väljatöötamiseks on vaja paremaid teadmisi kliimamuutuste mõju kohta ja haavatavuse kohta kliimamuutuste suhtes. Uued kohanemisalased teadmised tuleks teha kättesaadavaks ka muudele riikidele, eelkõige arenguriikidele.

Juba praegu on olemas märkimisväärsel hulgal teavet ja teadusuuringute tulemusi, kuid liikmesriigid ei jaga neid üksteisega. Teadmiste tõhusaks haldamiseks tuleks luua **teabevõrgustik** (*Clearing House Mechanism*) – kliimamuutuste mõju, haavatavust ja kohanemisega seotud häid tavasid hõlmav infotehnoloogiline vahend ja andmebaas. Kõnealune teabevõrgustik toetaks ühist keskkonnateabesüsteemi,¹⁵ mille Euroopa Komisjon algatas koostöös Euroopa Keskkonnaagentuuriga, et luua koos liikmesriikidega

¹⁴ Artiklis 4 on sätestatud, et kõik osapooled, võttes arvesse oma ühist, kuid diferentseeritud vastutust ja oma eripäraseid riikliku ja regionaalse arengu prioriteete, eesmärke ning tingimusi: [...] b) formuleerivad, viivad täide, avaldavad ja ajakohastavad regulaarselt riiklikke ja võimaluse korral regionaalseid programme, millesse on lülitatud meetmed kliimamuutuste leevendamiseks, püüdes vähendada kõigi Montreali protokolliga reguleerimata kasvuhoonegaaside antropogeenset emissiooni allikatest ja soodustada nende sidumist neeldajate poolt, samuti abinõud kliimamuutustega kohanemise kergendamiseks.

¹⁵ KOM(2008) 46.

kooskõlastatud ja ühine ELi ülene keskkonnateabesüsteem¹⁶. Teabevõrgustiku puhul kasutatakse ka ülemaailmse keskkonna- ja turvaseire süsteemist saadud teavet.

Selleks et edendada paremat arusaamist kliimamuutuste mõjust ning arendada kliimamuutuste tagajärgedega toimetulekuks vajalikke oskusi, meetodeid ja tehnoloogiat, on vaja ennetavat teadus- ja hariduspoliitikat. Hiljutises komisjoni talituste töödokumendis¹⁷ on esitatud teadustegevusega seotud vajadused, sh seoses kliimamuutuste mõju ja kohanemisvaldkonnaga. Lisaks on kliimamuutuste valdkond olulisel kohal hiljuti asutatud Euroopa Innovatsiooni- ja Tehnoloogiainstituudis, kes käivitab kliimamuutusi ning nendega kohanemist käsitleva teadmis- ja innovatsiooniühenduse.

Meetodid, mudelid, andmekogumid ja prognoosimisvahendid, mida võimaldavad info- ja sidetehnoloogia, aitavad mõista ja ennustada kliimamuutuste mõju, võimaldades välja selgitada nõrgad kohad ning arendada välja asjakohased kohanemismeetmed. Selliste vahendite arendamiseks on vaja teha täiendavat tööd. Haavatavust tuleb hinnata koostöös liikmesriikidega mitme erineva kliimastsenaariumi taustal ja erinevatel geograafilistel tasanditel, et võimaldada kohanemismeetmete võimalikult täpset määramist. Komisjon uurib praegu, kuidas saaks täiustada kliimamuutuste mõju seiret ja kohanemismeetmete järelevalvet haavatavuse näitajate väljatöötamiseks. Ka kohanemismeetmete maksumuse ja saadava kasu kohta on hädasti vaja rohkem arvandmeid.

Lisaks tuleb paremini koordineerida liikmesriikide juhtimisel toimuvaid olulisi kohanemisalaseid teadusuuringuid.

ELi ja liikmesriikide meetmed

- Võtta vajalikud meetmed teabevõrgustiku loomiseks 2011. aastaks.
- Arendada 2011. aastaks välja meetodid, mudelid, andmekogumid ja prognoosimisvahendid.
- Töötada 2011. aastaks välja näitajad, mis võimaldavad paremini jälgida kliimamuutuste mõju (sh haavatavusega seotud mõju) ja kohanemisvallas saavutatut.
- Hinnata 2011. aastaks kohanemismeetmete maksumust ja saadavat kasu.

3.2 Kohanemisvaldkonna kaasamine ELi poliitikasse

Kohanemisvaldkond tuleb **seada** ELi poliitikas **kesksele kohale**. Kõnealune protsess nõuab hoolikat ettevalmistust ning peab põhinema usaldusväärsetel teaduslikul ja majanduslikul analüüsil. Igas poliitikavaldkonnas tuleks uurida, kuidas seda saaks kohanemise hõlbustamise eesmärgil ümber suunata või muuta. Kohanemismeetmed erinevad eri sektorite vahel ning eeldavad mõnel juhul rahastamist. Iga sektori puhul on vaja teha täiendavat tööd kliimamuutuste mõju paremaks mõistmiseks, asjakohaste vastumeetmete hindamiseks ja

¹⁶ Teabevahetuse mehhanism oleks seotud muude andmehoidlatega, nagu Euroopa merevaatlus- ja andmevõrk, Euroopa põuavaatlussüsteem, Euroopa metsatulekahjude infosüsteem, projekt EuroHeat (vahend kuumalainete tõenäosuse hindamiseks). See nõuab liikmesriikide täielikku toetust ja aktiivset osavõttu. Teabevahetuse mehhanismi puhul võiksid kaasa aidata ka muud organisatsioonid, nt Euroopa Innovatsiooni- ja Tehnoloogiainstituut.

¹⁷ Komisjoni töödokument (SEK(2008) 3104).

vajaliku rahastamise kindlustamiseks. Kõnealune läbivaatamine peaks algama 1. etapis (2009–2012).

Igas poliitikavaldkonnas tuleb leida vastused järgmistele esmatähtsatele küsimustele:

- Milline on kliimamuutuste tegelik ja võimalik mõju asjaomasele sektorile?
- Kui kulukas on meetmete võtmine ja võtmata jätmine?
- Kuidas mõjutavad kavandatud meetmed muude sektorite poliitikameetmeid ja milline on nende koostoime?

Neist küsimustest sõltumata ning pidades silmas prognoositud mõju, eelkõige ELi tähtsaimatele poliitikavaldkondadele, on kohanemismeetmete varajane võtmine hädavajalik. Allpool on kirjeldatud sektoreid, millel on ELi poliitikas suur osalus ning mille puhul on vajalikud kohanemisstrateegiad koos andmetega meetmete liikide kohta. Eelistada tuleks selliseid kohanemismeetmeid, mis tooksid sotsiaalset ja/või majanduslikku puhaskasu olenemata tulevikuprognooside ebakindlusest (nn *no-regret* meetmed). Samuti tuleks eelistada meetmeid, mis on kasulikud nii leevendamise kui ka kohanemise seisukohast.

3.2.1 Tervishoiu- ja sotsiaalpoliitika vastupanuvõime suurendamine

ELi tervishoiustrateegias¹⁸ on sätestatud kohanemismeetmed. Liikmesriikidel tuleks kanda vastutust peamiste poliitikameetmete võtmise eest ning EL peaks võtma liikmesriikide abistamise meetmeid ELi tervishoiuprogrammi¹⁹ raames ja muul viisil vastavalt asutamislepingu artiklile 152²⁰. EL peaks koostöös Maailma Terviseorganisatsiooni ja ELi ametitega uurima viise kliimamuutuste tervisemõju nõuetekohase järelevalve ja kontrolli tagamiseks, nt epidemioloogiline järelevalve, nakkushaiguste tõrje ning äärmuslike sündmuste mõju kontroll. Üksikasjalikumad andmed on esitatud tervishoidu ja kliimamuutustega kohanemist käsitlevas töödokumendis.

Kliimamuutuste mõju loomade tervisele tuleb peamiselt käsitleda põllumajandusettevõtete tasandil, kuid vaadelda tuleb ka loomade asustustihedust teatavates piirkondades ja elusloomade praegusi liikumismudeleid. Ühenduse loomatervishoiustrateegia²¹ eesmärk on tähtsustada haiguste tõrjet, täiustada andmete kogumist ja tõhustada loomahaiguste olemasolevat seiret. Strateegia keskmes on pigem haiguste ennetamine (nt bio-ohutus) kui tagajärgede kõrvaldamine ning selles võetakse arvesse kliimamuutuste mõju haiguste tekkele.

Sotsiaalvaldkonnas on järjest rohkem tõendeid selle kohta, et kliimamuutuste mõju suhtes on haavatavamad need, kellel on vähem vahendeid. Kohanemismeetmete edukaks rakendamiseks on esmatähtis, et nendega seotud kulud kantakse võrdselt ning et arvesse võetakse mõju tööhõivele ja vähese sissetulekuga elanikerühmade elukvaliteedile. Kohanemismeetmete sotsiaalset mõõdet tuleb arvesse võtta ELi käimasolevates protsessides, mis on seotud sotsiaal- ja tööhõivevaldkonnaga, ning osalema peavad kõik sotsiaalpartnerid.

¹⁸ Tervishoiustrateegiat käsitlev valge raamat, KOM(2007) 630.

¹⁹ Otsus nr 1350/2007/EÜ, 23.10.2007, ELT L 301.

²⁰ Artiklis 152 on sätestatud, et kogu ühenduse poliitika ja meetmete määratlemisel ning rakendamisel tagatakse inimeste tervise kõrgetasemeline kaitse.

²¹ KOM(2007) 539.

ELi ja liikmesriikide meetmed

- Arendada 2011. aastaks välja kliimamuutuste tervisemõju käsitlevad suunised ja järelevalvemehhanismid.
- Tõhustada loomahaiguste olemasolevaid järelevalve- ja kontrollisüsteeme.
- Hinnata kliimamuutuste ja kohanemismeetmete mõju tööhõivele ning kõige haavatavamatele ühiskonnarühmadele.

3.2.2 Põllumajandus- ja metsandussektori vastupanuvõime suurendamine

Enamikku ELi maadest haldavad põllumajandustootjad ja seepärast võib ühisel põllumajanduspoliitikal olla oluline osa kliimamuutustega kohanemisel. Kõnealune poliitika võib aidata põllumajandustootjatel kohandada oma tootmistegevust muutuvate ilmastikutingimustega ning võimaldada ulatuslikumaid ökosüsteemi teenuseid, mis sõltuvad konkreetsest maahaldusviisist. Sellest lähtudes tuleks innustada liikmesriike kaasama kliimamuutustega kohanemise valdkond maaelu arengu kolme põhikomponenti, mille eesmärk on konkurentsivõime suurendamine ning keskkonna ja elukvaliteedi parandamine maapiirkondades. Lisaks võiks uurida, kas peale põllumajandusettevõtetes võetavate meetmete oleks võimalik kohaldada meetmeid territoriaalsel tasandil. Põllumajandusnõuande süsteemi abil võiks levitada teadmisi ning innustada põllumajandusettevõtetes selliste uute majandamismeetodite ja tehnoloogia kasutuselevõttu, mis hõlbustavad kliimamuutustega kohanemist.

Üldisemalt tuleks uurida, kas ühine põllumajanduspoliitika tagab piisava raamistiku säästva tootmise jaoks ning võimaldab seega põllumajandussektoril toime tulla probleemidega, mida tekitavad muutuvad kliimatingimused. Sellega seoses tuleks muu hulgas hinnata, millised nõuded veehulga ja -kvaliteedi kohta tuleks integreerida ühise põllumajanduspoliitika asjakohastesse vahenditesse, ning tõhustada eelkõige veepuudusega aladel asuvate põllumajandusettevõtete veekasutust. Kaaluda võiks ka kliimamuutuste mõju suhtes eriti haavatavate põllumajandusettevõtete võimalikku toetamist. Üksikasjalikumad andmed on esitatud põllumajandust ja kliimamuutustega kohanemist käsitlevas töödokumendis. Ühise põllumajanduspoliitika võimalikku panust kliimamuutustega kohanemisse tuleb igal juhul uurida ühise põllumajanduspoliitika läbivaatamisel pärast 2013. aastat.

Ka ELi metsandusstrateegias võiks ajakohastada kliimaga seotud küsimusi. ELi metsanduse tegevuskava raames tuleks käivitada arutelu metsakaitset ja metsaalast teabesüsteemi käsitlevate võimalike ELi lähenemisviiside kohta.

ELi ja liikmesriikide meetmed

- Kaasata kohanemismeetmed ja veemajandus 2007–2013. aasta riiklikesse maaelu arengustrateegiatesse ja -kavadesse.
- Uurida, millised on kohanemisvaldkonna kaasamise võimalused maapiirkondade arengu kolme põhikomponenti ning seda, mil viisil saavad kohanemismeetmed vajalikul määral toetada säästvat tootmist, sealhulgas ühise põllumajanduspoliitika võimalik panus veekasutuse tõhustamisse põllumajanduses.
- Uurida, kas põllumajandusnõuande süsteemi raames on võimalik parandada kohandamist hõlbustava uue tehnoloogia alast koolitust ja teadmisi ning toetada sellise tehnoloogia

kasutuselevõttu.

- Ajakohastada metsandusstrateegiat ning käivitada metsakaitset ja metsaalast teabesüsteemi käsitlevate võimalike ELi lähenemisviiside arutelu.

3.2.3 Bioloogilise mitmekesisuse, ökosüsteemide ja veevaldkonna vastupanuvõime suurendamine

Ökosüsteemi teenused, nt süsiniku sidumine ning üleujutuste ja mullaerosiooni vastane kaitse, on kliimamuutustega otseselt seotud, seepärast pakuvad terved ökosüsteemid olulist kaitset kliimamuutuste kõige äärmuslikuma mõju vastu. Vaja on terviklikku ja ühtset lähenemisviisi, et säilitada ja parandada ökosüsteeme ning nende pakutavaid teenuseid. Mitu liikmesriiki on välja töötanud algatused maismaal või meres asuvate infrastruktuuride kaitseks. Parem koostöö ELi tasandil võiks tuua täiendavat kasu.

Mitu veevaldkonda käsitlevat ELi poliitikameedet toetavad kliimamuutustega kohanemist. Eelkõige vee raamdirektiiviga²² on kehtestatud õigusraamistik, et kaitsta ja säästvalt kasutada vett aastaks 2015 ning tagada vee säästev kasutus pikas perspektiivis. Kõnealuse direktiivi kohaselt 2009. aastal valmivates vesikonna majandamiskavades võetakse arvesse kliimamuutuste mõju ning 2015. aastal valmivad uued kavad peaksid tagama täieliku vastupanu kliimatingimustele. Lisaks tuleb kliimamuutuste valdkonda võtta nõuetekohaselt arvesse ka üleujutuste direktiivi²³ rakendamisel. Kõnealuse direktiivi täielik rakendamine ELi liikmesriikides aitab suurendada vastupanuvõimet ja hõlbustada kliimamuutustega kohanemist.

Veepuudusega seoses hindab komisjon, kas on vaja täiendavalt reguleerida vett kasutavate seadmete ehitust ja nende suhtes kehtivaid norme ning veekasutust põllumajanduses, majapidamistes ja ehitistes. Vee raamdirektiivi ning veepuudust ja põudu käsitleva strateegia²⁴ rakendamise läbivaatamisel 2012. aastal tuleks hinnata, kuidas saaks suurendada ökosüsteemide veesäilitusvõimet, et suurendada vastupanuvõimet põudadele ja vähendada üleujutusohu. Veevaldkonda käsitlevaid küsimusi on üksikasjalikumalt arutatud käesolevale valgele raamatule lisatud dokumendis.

Kliimamuutuste mõju elupaikadele tuleb arvesse võtta ka Natura 2000²⁵ alade haldamisel, et tagada looduslike alade mitmekesisus ja nende omavaheline seotus ning võimaldada liikide rännet ja ellujäämist kliimatingimuste muutumise korral. Tulevikus võib looduslike alade paremaks omavaheliseks sidumiseks olla vajalik liikide rännet võimaldava maastiku loomine.

ELi ja liikmesriikide meetmed

- Uurida võimalusi selliste tegevuspõhimõtete parandamiseks ja selliste meetmete arendamiseks, millega käsitletakse bioloogilise mitmekesisuse vähenemist ja kliimamuutusi ühtsel viisil, et täielikult ära kasutada koostoimega kaasnevaid hüvesid ning vältida sellist mõju ökosüsteemile, mis kiirendab globaalset soojenemist.
- Arendada 2009. aasta lõpuks välja suunised ning vahendid (juhendid ja parimate tavade

²² Direktiiv 2000/60/EÜ.

²³ Direktiiv 2007/60/EÜ.

²⁴ KOM(2007) 414(lõplik).

²⁵ Natura 2000 on kogu ELi hõlmav looduskaitsealade võrk, mis loodi elupaikade direktiivi (kehtestatud 1992. aastal) alusel.

vahetus) selle tagamiseks, et vesikonna majandamiskavad võimaldavad vastupanu kliimatingimustele.

- Tagada kliimamuutuste valdkonna arvessevõtt üleujutuste direktiivi rakendamisel.
- Hinnata, kas on vaja võtta täiendavaid meetmeid veekasutuse tõhustamiseks põllumajanduses, majapidamistes ja ehitistes.
- Uurida, kas poliitikate ja meetmete abil saaks parandada Euroopa ökosüsteemide veesäilitamisvõimet.
- Koostada 2010. aastaks esialgsed suunised kliimamuutuste mõjuga toimetulekuks Natura 2000 alade haldamisel.

3.2.4 Ranniku- ja merealade vastupanuvõime suurendamine

Kliimamuutusi tuleb nõuetekohaselt arvesse võtta ka merestrateegia raamdirektiivi²⁶ rakendamisel. Kõnealuse direktiivi kohaselt tuleb aastaks 2020 saavutada ELi mereakvatooriumi hea keskkonnaseisund. Direktiivi täielik rakendamine aitab suurendada merekeskkonna vastupanuvõimet ja lihtsustada kliimamuutustega kohanemist.

Vajalik on ka sidus ja koordineeritud lähenemisviis mere- ja rannikualade planeerimisele ning majandamisele. Integreeritud merenduspoliitika on terviklik raamistik kliimamuutustega kohanemise tihedaks integreerimiseks valdkondlikesse ja konkreetsetesse poliitikatesse ja meetmetesse. Tuleb suurendada jõupingutusi rannikualade integreeritud haldamise soovitus²⁷ sätete täielikuks järgimiseks ja tugevdamiseks. Mereala ruumilise planeerimise suuniste²⁸ järeldokumentis käsitletakse kliimamuutustega kohanemise kaasamist mere- ja rannikualade majandamisse. Kliimamuutusi ning mere- ja rannikualadega seotud küsimusi on üksikasjalikumalt arutatud käesolevale valgele raamatule lisatud dokumendis.

Kliimamuutused tekitavad täiendavaid raskusi ka Euroopa kalandusele ning seda valdkonda tuleks arvesse võtta tulevases uuendatud ühises kalanduspoliitikas, et tagada pikaajaline jätkusuutlikkus.

Selleks et tagada kooskõlastatud ja terviklik lähenemisviis kliimamuutustega kohanemisele ranniku- ja merealadel ning et võtta arvesse piiriüleseid küsimusi, arendab komisjon välja suunised, milles käsitletakse häid kohanemistavasid ranniku- ja merealadel.

– **ELi ja liikmesriikide meetmed**

- Tagada, et kliimamuutustega kohanemist ranniku- ja merealadel võetakse arvesse integreeritud merenduspoliitikas, merestrateegia raamdirektiivi rakendamisel ning ühise kalanduspoliitika uuendamisel.
- Arendada välja Euroopa suunised kliimamuutustega kohanemiseks ranniku- ja merealadel.

²⁶ Direktiiv 2008/56/EÜ.

²⁷ 30. mai 2002. aasta soovitus.

²⁸ KOM(2008) 791.

3.2.5 Tootmissüsteemide ja füüsilise infrastruktuuri vastupanuvõime suurendamine

Olemasolevat ja tulevast infrastruktuuri kaitsevad kliimamuutuste mõju eest eelkõige liikmesriigid. ELil on siiski tähtis ülesanne edendada parimaid tavaid infrastruktuuri arendamise toetamise ja ehitusstandardite väljatöötamise kaudu²⁹. Selleks et suurendada praeguse transpordiinfrastruktuuri ja praeguste energiavõrkude vastupanuvõimet kliimamuutuste mõjule, on vaja kooskõlastatumat lähenemist, et hinnata esmatähtsa infrastruktuuri haavatavust äärmuslike ilmastikunähtuste suhtes. Selle põhjal saab teha strateegilisi otsuseid seoses võrkude, tugisüsteemide ja energiajulgeolekuga ning säilitada stabiilsed transpordivõrgud ja -teenused. Kliimamuutustega kohanemise valdkonda tuleks võtta arvesse ka strateegilise energiaülevaate raames. ELi rahastatud infrastruktuuriprojektide puhul tuleks käsitleda ka kliimatingimustele vastupanu tagamist. Selleks töötatakse välja meetodid, mis lisatakse üleeuroopalist transpordivõrku (TEN-T)³⁰ ja üleeuroopalist energiavõrku (TEN-E)³¹ käsitlevatesse suunistesse ning ELi ühtekuuluvuspoliitikasse. Uuritakse, milline mõju on kliimamõju hindamise seadmisel avaliku ja erasektori investeeringute eeltingimuseks ning kas säästvuse kriteeriumide (sh kliimamuutuste arvessevõtt) lisamine ühtlustatud ehitusstandarditesse on teostatav, nt Eurokoodeksi sisu või reguleerimisala võimaliku laiendamise kaudu. Lisaks teeb komisjon koostööd liikmesriikide ja sidusrühmadega suuniste koostamisel ja heade tavade vahetamisel, et tagada kliimamuutuste mõju arvessevõtt keskkonnamõju hindamise direktiivi, strateegilise keskkonnahindamise direktiivi ning ruumilise planeerimise tegevuspõhimõtete rakendamisel.

²⁹ Eurokoodeks on rahvusvaheliste ühtlustatud tegevusjuhiste kogum, mida kasutatakse ehitiste ja tsiviilehitusrajatiste kavandamisel ning millega asendatakse lõpuks riiklikud juhised. Vt komisjoni soovitus 2003/887/EÜ.

³⁰ Üleeuroopalised transpordivõrgud. TEN-T haavatavus kliimamuutuse suhtes ja võimalike kohanemismeetmete võtmise vajadus moodustavad osa arutelust, mille Euroopa Komisjon käivitas 4. veebruaril 2009, võttes vastu rohelise raamatu „Üleeuroopaline transpordivõrk: poliitika läbivaatamine – Paremini integreeritud üleeuroopaline transpordivõrk ühise transpordipoliitika teenistuses”, KOM(2009) 44 (lõplik).

³¹ Vt roheline raamat „Turvalise, säästva ja konkurentsivõimelise Euroopa energiavõrgu suunas”, KOM(2008) 782.

ELi ja liikmesriikide meetmed

- Võtta strateegilise energiaülevaate koostamisel arvesse kliimamuutuste mõju.
- Töötada välja meetodid, millega tagatakse kliimatingimustele vastupanu infrastruktuuriprojektide puhul, ning hinnata võimalusi kõnealuste meetodite lisamiseks üleeuroopalist transpordivõrku (TEN-T) ja üleeuroopalist energiavõrku (TEN-E) käsitlevatesse suunistesse ning juhistesse investeringute tegemiseks ELi ühtekuuluvuspoliitika raames.
- Uurida, kas on võimalik seada kliimamõju hindamine avaliku ja erasektori investeringute eeltingimuseks.
- Uurida, kas kliimamõju lisamine ühtlustatud ehitusstandarditesse (nt Eurokoodeksisse) on teostatav.
- Arendada 2011. aastaks välja suunised kliimamõju arvessevõtuks keskkonnamõju hindamise direktiivis ja strateegilise keskkonnahindamise direktiivis.

4. VAHENDID JA RAHASTAMINE

Sterni ülevaates määrati kindlaks, et rahaliste ressursside piiratus on üks peamisi kliimamuutustega kohanemise takistusi. Kliimamuutuste küsimus on praeguses mitmeaastases finantsraamistikus (2007–2013) esmatähtsal kohal ning tuleb tagada, et kõnealuse valdkonna olulisus kajastub kättesaadavate vahendite kasutamises. Liikmesriigid võiksid parandada kohandamismeetmete võtmist ning samuti tõhustada rahastamisvahendite ja -meetmete suunamist. Tähelepanu tuleks pöörata sellele, et riiklike rahaliste vahendite ja riigiabi kasutamine ei soodustaks selliste kohanemismeetmete võtmist, mis ei vähenda haavatavust.

Hiljuti vastuvõetud Euroopa majanduse elavdamise kavas on mitu ettepanekut selliste investeringute kohta, mis aitaksid kliimamuutuste mõjuga toime tulla. Näidetena võib nimetada Euroopa infrastruktuuri kaasajastamist ning ehitiste energiatõhususe ja keskkonnasõbralike toodete kasutuse edendamist³². Kõnealused ettepanekud hõlbustavad täiendavalt kliimamuutustega kohanemist ning saavutatud tulemusi hinnatakse tulevaste vajaduste kindlaksmääramiseks. Liikmesriigid, kes kaaluvad investeerimist infrastruktuuri, et tulla toime majanduskriisiga, peaksid tagama, et asjaomastes algatustes võetakse täielikult arvesse kliimamuutustega kohanemise vajadust.

Järgmistel aastatel peavad asjakohased sektorid kindlasti välja arendama kohanemismeetmete strateegiad ja hinnangulised kulud, et neid saaks tulevaste rahastamisotsuste tegemisel arvesse võtta.

Samuti võiks uurida kindlustus- ja muude finantsteenuste kasutuse parandamist. Tuleks hinnata, kas teatavad erasektori osalejad või teatavad erasektorid (nt avalike teenuste osutajad, esmatähtsa infrastruktuuri tagajad) peaksid olema kaetud ühtse kohustusliku ilmastikukahjukindlustusega. Juhtudel, mil kindlustuslepingut sõlmida ei saa, nt lammidel asuvate ehitiste puhul, võib vajalikuks osutuda avaliku sektori toetusel põhinev

³²

Keskkonnasõbralik käibemaks, keskkonnategevuse tulemuslikkuse nõuded ja energiasäästumeetmed.

kindlustussüsteem. Kliimamuutuste piiriülese mõju tõttu võib riigisiseste või piirkondlike kindlustussüsteemide asemel olla kasulikum kogu ELi hõlmava kindlustussüsteemi edendamine.

Iga kohanemisraamistiku puhul tuleb kaaluda spetsiaalsete turupõhiste vahendite kasutamist ning innustada avaliku ja erasektori partnerlusi, et võimaldada avalikul ja erasektoril jagada kohanemismeetmete rakendamisega seotud investeeringuid, riske, hüvesid ja vastutust. Näide turupõhiste vahendite kohta on ökosüsteemi teenuste kaitset soodustavad kavad või sellised projektid, mis aitavad ökosüsteemi teenuste tasustamise süsteemi (*Payments for Ecosystem Services*, PES) kaudu suurendada ökosüsteemide ja majandusharude vastupanuvõimet.

Kliimamuutustega kohanemisel tuleks kasutada tulu, mis on teenitud heitkogustega kauplemisel ühenduse heitkogustega kauplemise süsteemi raames. Kõnealust süsteemi alates 2013. aastast reguleerivas läbivaadatud direktiivis³³ on sätestatud, et vähemalt 50 % heitkogustega kauplemisel teenitud tulust tuleks muu hulgas kasutada kohanemismeetmete võtmiseks liikmesriikides ja arenguriikides. Kõnealune lisatulu on väga oluline kohanemismeetmete maksumuse jaotamisel avaliku ja erasektori vahel.

ELi ja liikmesriikide meetmed

- Arvutada välja asjakohaste poliitikavaldkondade kohanemismeetmete hinnangulised kulud, et neid saaks tulevaste rahastamisotsuste tegemisel arvesse võtta.
- Uurida täiendavalt, kas kliimamuutustega kohanemise puhul saaks kasutada uuenduslikke rahastamise meetmeid.
- Uurida, kas kindlustus- ja muud finantsteenused võiksid täiendada kohanemismeetmeid ning toimida riskijagamisvahenditena.
- Innustada liikmesriike kasutama ELi heitkogustega kauplemise süsteemi raames teenitud tulu kohanemismeetmete võtmiseks.

5. KOOSTÖÖPARTNERLUS LIIKMESRIIKIDEGA

Kohanemisealase koostöö toetamiseks ja käesoleva raamistiku edasiarendamiseks on komisjonil kavas luua kliimamuutuste mõju ja sellega kohanemise juhtrühm (*Impact and Adaptation Steering Group*, IASG) ning tagada rühma sekretariaadi töö (pärast seda, kui tavapäraselt on hinnatud kõnealuse meetme mõju organisatsioonile ja vahenditele). Kõnealune rühm koosneb ELi liikmesriikide esindajatest, kes osalevad riiklike ja piirkondlike kohanemiskavade koostamises, ning peab nõu kodanikuühiskonna ja teadusringkondade esindajatega.

Juhtrühma toetab mitu tehnilist rühma, kes tegelevad arenguga esmatahtsates sektorites (põllumajandus ja metsandus, bioloogiline mitmekesisus, vesi, ookeanid ja mered, energia, tervishoid jne).

Juhtrühm osaleb eespool määratletud nelja tegevuseesmärgi kujundamisel, et toetada ELi strateegia arendamist ja aidata liikmesriikidel koostada riiklikke kohanemisstrateegiaid. Juhtrühm hindab samuti, millisel tasemel tuleks meetmeid rakendada.

³³ Vastuvõtmine on kavandatud 2009. aastasse.

Algetapis on juhtrühma keskne ülesanne jälgida, kuidas edeneb teadmistebaasi tugevdamine, eelkõige teabevõrgustiku loomine. Juhtrühm koordineerib kliimamuutuste mõju tõendavate andmete kogumist, selle hindamist, millised on kliimamuutuse riskid ELile ja kliimamuutusele vastupanu võime tugevdamise võimalused, ning riskide ja võimaluste kulude ja tulude arvutamist.

ELi ja liikmesriikide meetmed

- Võtta vastu otsus, mille kohaselt hiljemalt 1. septembriks 2009 luuakse kliimamuutuste mõju ja sellega kohanemise juhtrühm kohanemisalase koostöö tugevdamiseks.
- Innustada riiklike ja piirkondlike kohanemisstrateegiate edasiarendamist, eesmärgiga muuta kohanemisstrateegiad alates 2012. aastast kohustuslikuks.

6. VÄLISPOLIITILINE MÕÕDE JA KÄIMASOLEV TÖÖ ÜRO KLIIMAMUUTUSTE RAAMKONVENTSIOONI RAAMES

Kliimamuutused mõjutavad juba praegu paljusid riike ning väga oluline on koostöö nendega, eriti naaberriikide ja kõige haavatavamate arenguriikidega, et suurendada nende vastupanuvõimet kliimamuutuste tagajärgede suhtes ja kõnealuste tagajärgedega kohanemise võimet. Kohanemisküsimused tuleks integreerida ELi välispoliitika kõikidesse valdkondadesse. Kaubanduspoliitikas peaks see toimuma eelkõige keskkonnasõbralike toodete ja teenustega kauplemise liberaliseerimise ning vabakaubanduslepingute koostamise kaudu. Sellise keskkonnasõbraliku kaubanduse jaoks, mis võib aidata suurendada majanduskasvu ja luua töökohti, on olemas väga palju võimalusi. EL peaks uurima neid ja nendega seotud vastastikku kasu suhetes tähtsate partneritega.

Välispoliitilise koostöö raames peaks EL oluliselt toetama kohanemismeetmete edendamist partnerriikides, eelkõige naaberriikides. Kahepoolsete ja piirkondlike finantsabiprogrammide eesmärk on integreerida kohanemisküsimused kõikidesse asjakohastesse sektoritesse. ELi keskkonnaintegratsiooni strateegia käimasolev läbivaatamine ja ühenduse koostööstrateegiate vahetähtsuse tegemine annavad hea võimaluse kliimamuutustega kohanemise integreerimisvajaduse rõhutamiseks.

Selleks et toetada kohanemist arenguriikides, teeb EL selliste riikidega koostööd tõhusate kohanemismeetmete hõlbustamiseks; 2008. aastal asutati ülemaailmne kliimamuutuste liit (Climate Change Alliance, GCCA). Kõnealuse liidu ja muude programmide kaudu toetab EL arenguriike ning eelkõige vähim arenenud riike ja väikeseid saareriike.

EL on ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni raames esitanud kõrgete eesmärkidega ettepanekud kliimamuutustega kohanemise edendamise kohta (eelkõige tervikliku **kohanemisalase tegevusraamistiku**³⁴ kaudu) 2012. aasta järgset perioodi käsitleva ülemaailmse kokkuleppe raames.

EL peaks kohandamisprotsessi oluliselt toetama ka oma välispoliitika kaudu järgmistes valdkondades: veemajandus (ELi veealane algatus ning ELi ja AKV riikide veerahastu), põllumajandus, bioloogiline mitmekesisus, metsahaldus, kõrbestumine, energia, tervishoid, sotsiaalpoliitika (sh soolise võrdõiguslikkuse küsimused), teadusuuringud, rannikuerosioon ning katastroofiohu vähendamine,³⁵ mis on eduka kohanemise oluline tegur.

³⁴ ELi kohanemisalase tegevusraamistiku eri elemente on kirjeldatud teatises „Ulatuslik kliimakokkulepe – eesmärk Kopenhaagenis”, KOM(2009) 39, 28.1.2009.

³⁵ Ühenduse lähenemisviis loodusõnnetuste ja inimtegevusest tingitud katastroofide ennetamisele, KOM(2009) 82.

Kohanemismeetmete võtmatajätmine võib ohustada julgeolekut. Seetõttu tugevdab komisjon oma varajase hoiatamise ja analüüsisüsteeme ning kaasab kliimamuutuste küsimused olemasolevatesse vahenditesse, nt konfliktide ennetamise mehhanismidesse ja julgeolekusektori ümberkorraldamisse. Kaaluda tuleks ka kliimamuutuste mõju migratsioonivoogudele ELi üldisemates aruteludes julgeoleku-, arengu- ja migratsioonipoliitika üle.

ELi ja liikmesriikide meetmed

- Suurendada jõupingutusi kohanemisküsimuste integreerimiseks ELi välispoliitika kõikidesse valdkondadesse.
- Tugevdada kohanemisküsimuste alast dialoogi partnerriikidega.
- Edendada kohanemisalast tegevusraamistikku ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni raames.

7. JÄRELDUSED JA EDASISED MEETMED

Kliimamuutustega kohanemine on pikaajaline ja pidev protsess, mis toimub kõikidel tasanditel ning nõuab tihedat koostööd sidusrühmadega. EL toetab rahvusvahelisi ja riikide jõupingutusi kohanemise valdkonnas ning tagab piisavad vahendid tõhusate ja kulutasuvate kohanemismeetmete jaoks, et luua tulevastele põlvkondadele jätkusuutlik ja kindel majanduslik alus. Komisjon jälgib korrapäraselt käesolevas valges raamatus kindlaksmääratud tegevusraamistiku esimese etapi rakendamist, et töötada välja kõikehõlmav kohanemisstrateegia alates 2013. aastast.